

באת מערכות

אגרות קוראים

הכוח העברי העליון בהתהוותו נקלף להבהרת אהליהו,
לליבון הצלות, להקשת פרקים.
„באת מערכות“ נלעבה למסלול אקס להבהרת הרהורי
והישליו של קהל הקוראים ואנשי האג. אצל באתו זו
יולת הקורא הער, החורף אפוא הכוח האמיתי אשיותו,
להפגיה על אשיות את הערכים, לערער על הנחות מקובלות
ואהיות יוצא להצלות אהלות אהקות.

לקראת שניים בצבא

על זו, שתשמש את החייל המשוחרר עצמו. פירוש
של דבר זה, שוב — אפשרות קליטה של משפחת-
עולים נוספת.

בתנאים בלתי רגילים, גם גישה לפרובלימות
„רגילות“ צריכה להיות בלתי רגילה. בכל העולם,
במשך מאות בשנים היה מקובל, שהחייל הוא לוחם
למעשה — עליו להתאמן למלחמה, או כל הפחות
להיות דרוך למלחמה. אולם, אצלנו יש צורך להק-
טין במידה מכסימלית את זמן האימונים (וזה —
אחרי הקטנה מכסימלית של מספר המגויסים
הכללי) ויתר הזמן — 9—6—3 חדשים מ-12 חדשי
שירות — באם תהיה זאת שנת-שירות בלבד —
יש להקדיש לעבודה פרודוקטיבית.

ושוב דוגמה, כדי להסביר את המחשבה: נגיד,
שלפי הסכם עם הלבנון עלינו להחזיק על גבול
הלבנון שני גדודים. שמא אפשרי לשלוח מחצית
מפלוגותיו של כל גדוד לעבודה, והמחצית השנייה
תמשיך בתמרונים ושמירה. הלא הפלוגות האלו
יכולות בינתיים לסלול כביש, או להכשיר קרקע
לכמה נקודות התישבות, או אפילו לבנות משהו
בנקודות התישבות עתידה לעצמם. הפלוגות העוב-
דות תמצאנה כל הזמן בקרבת גדודיהם. הן תתח-
לפנה מפעם לפעם ותמשכנה באימונים. נשקן יהא
תמיד על ידן מוכן לפעולה. במשך שעה-שעתיים —
תהא הפלוגה מוכנה לקרב. ארגון העבודה והנהלתה
יכולים להיות בידי חיל-הנדסה או שירות טכני
צבאי מיוחד.

עם התקרב תור התמורות בצבא, לקראת שנות
השלום, צצה כמו מאלית הצעה: להפוך את צבא-
ההגנה לישראל — לצבא-ההגנה והעבודה לישראל.
כי החזית שלנו כיום — היא חזית קליטה עליה;
ולקלוט עליה אפשר, רק ע"י עבודה ויצירה.
להשגת מטרה כזאת יהיה הכרח בשינויים לא
מעטים בארגון הצבא ומבנהו. בין שינויים אלה יהיו
כודאי גם הקטנה ניכרת של מספר המגויסים-
בפועל, וגם קימוץ מכסימלי בשירותים בלתי-לוח-
מים. בזמן המלחמה לקחו את כל אלה (או כמעט
את כל אלה), שהיו מסוגלים לשאת נשק, לשירותי
הצבא, מבלי להתחשב אם היה האיש חיוני למשק
המדינה ולפעמים גם מתוך ויתור חלקי על הכללים
המקובלים בשאלה, האם היה האיש מתאים לשירות
צבאי בכלל. ובו בזמן, היה היחס בין יחידות לוח-
מות לבין שירותים מוגזם ביותר.

אולם אם נניח, שארגון-מחדש של הצבא
ורציונליזציה שלו יעמידו את מספר המגויסים על
המינימום האפשרי וההכרחי — הרי בכל-זאת יהיו
הוצאות הצבא גם אז נטל כבד מאד, כמעט ללא-
נשוא, למדינתנו הצעירה.

אפשר להראות בדוגמה אחת ברורה פירוש של
„חייל אחד“ בצבא. המדינה מוציאה על „חייל אחד“
כך וכך מאות לירות בשנה. המתחלקות על אוכל,
בגדים, אכסון, הובלה, תמיכה למשפחה וכו' וכו'.
מצד שני, פועל אחד בבנין יכול להקים, נניח, שתי
יחידות דיור בשנה. אפשר אפוא לומר, כי קימוץ
בחייל אחד בצבא — פירושו: יחידת דיור נוספת

לעבודה: הנוער בגיל ידוע, אם לפני השירות הצבאי או אחריו — יצטרך לתת שנה או שנתים נוספות לשירות העם והמדינה.

והרי דוגמה של האפשרי: הנוער בגיל 18—19 מתגייס לשירות המדינה ל-3 שנים. שנה ראשונה — לעבודה, שנה שנייה — בשירות צבאי, ושנה שלישית — שוב לעבודה. גילם של עולים חדשים יכול להיות יותר גבוה (אם הם אינם בעלי משפחות). משרדי הבטחון והעבודה ידאגו להחזקתם ולהעסקתם. זהו "משטר הצנע" בשטח ניצול כוחות האדם.

אין, כמובן, לראות את הדברים הנ"ל כ"תכנית" מוכנה ומתאימה לפתרון בעיות הגנה ועבודה. אם כי אין זה גם מהדברים הקשים להכין "תקן" של פלוגת עבודה על כל פרטיה, או תקציב של פלוגת עבודה על כל דקדוקיה. אבל לא זה הוא החשוב. חשוב הוא — לנצל את כוח האדם שלנו עד מכוון מוס, וחשוב להתחיל בדבר היכף ומיד. ורק מתוך נסיונות וטעויות נוכל לארגן בצורה הכלית את מאמצי המוני העם לבנות את מדינתם.

וכאן ננסה לתאר לנו תמונה: חטיבה שכבשה את הנגב — מחליטה: לסלול את הכביש באר-שבע — אילת. וליום עצמאות המדינה השני — פותח נשיא המדינה חגיגות את הכביש הנ"ל. כך נחזיק בנגב הכבוש. רק ככה נוכל לבנות את ארצנו. אם חלום הוא זה או מציאות — יגיד הזמן.

2. תרן

אם נקח בחשבון, שיותר מ-50% מהמגויסים טרם טעם טעמה של עבודת-בנין ישראלית (עולים חדשים ונוער מקומי) — נבין, שתהא גם תועלת רבה למדינה בזה שחייל יקנה לו הכשרה מקצועית בשטח הבנין.

יש עוד סיבה אחת משום מה עלינו להוציא לפועל עבודות ע"י הצבא. ישנם מקומות, כגון מצדה או אילת, שהקבלן — העובד לשם רוח רגיל — לא ילך אליהם. הבאת חומר לאותו מקום, השגת הפועלים וכו' יהיו קשים מדי בשבילו. אולם הצבא, בין כה וכה צריך להיות שם, ובשביל צבא זה מוכרחים ממילא להקים מתנות ולהביא אספקה.

מדוע, אפוא, לא יסלול הצבא עצמו את הכביש העתידי (או "אוטוסטרדה") בין באר-שבע ואילת? האם אי-אפשר למצוא מהנדסים-חיילים, מודדים-חיילים, מנהלי-עבודת-חיילים וסוללים-חיילים? האם הצבא לא יכול להשיג כלי-עבודה ומכשירים וזפת? ומדוע לא יקים הצבא את אלף יחידות-הדירור הראשונות באילת?

תורת המלחמה אומרת: כיבוש עמדה — הרי זה רק חצי נצחון. היכולת להחזיק בעמדה הכבושה, זהו נצחון מלא. שמא-טרם נגמרו פוערי לותיה של החטיבה שכבשה את הנגב? שמא נצחונה עוד לא מלא?

משרד הבטחון וראשי הצבא צריכים, בזמן הדירוגים על ריאורגניזציה של הצבא, לקחת בחשבון דבר אחד נוסף. במקדם או במאוחר — ומוטב במקדם. — יצטרכו להנהיג אצלנו משטר של גיוס-חובה

כורש אדמיניסטרטיבי ואמנות לחימה — מה עדיף?

קים. בצבאנו אינך יכול לדעת על הקצין אותם הפרטים מבלי לשוחח אתו או לדעת את עברו. אינני מתכוון לבקר את חלוקת דרגות הקצין גות בצבא. יודע אני — ואין הדבר בחינת סוד צבאי — שלא היתה ברירה, שהיה צריך להקים צבא בין לילה ול"להלביש" עליו קצינים. אך הגיע הזמן שהצבא יאורגן על יסודות בריאים יותר.

רצוני להסביר את הסיבה שהניאתני לכתוב רשימה זו. אנסה לצטט מלים שאמר לי קצין בצבאנו — לא ארצי-ישראלי — ואשר שירת לפני כן בצבא אחר בדרגת קצין-קרבי ("פיטר") ולא "ג'ובניק". הלה אמר לי באחת משיחותינו: "אני מוכרח לומר לך שצה"ל הוא צבא משונה מאוד. מבצעיו כבירים, קציניו הגבוהים ביותר הם

"ג'ובניק או FIGHTER"? — זו השאלה המתעוררת אצל כל חייל בראותו "בעל בוסתן" ישראלי. הבעיה המתעוררת עקב תופעה זו היא: מדוע לא נשאלה אותה שאלה כשעבר על פניך קצין בריטי? — אמנם, אמת הדבר, שבראותך קצין בריטי, או קצין מכל צבא אחר, לא שאלת אותה השאלה מתוך סיבה פשוטה: על קצין בריטי ידעת מלמפרע אי-אלו דברים יסודיים: שהוא בעל השכלה מינימלית, ידעת עליו שעבר קורס לקצינים רציני, בחינות כניסה קשות, המכשילות חלק גדול מהנגשים אליהן, ולעתים קרובות — את כל השלבים המכניים של הסמלות. כמו כן ידעת עליו — וזהו העיקר במאמר זה — שכל תפקיד או מקצוע בו עוסק קצין זה — הרי קדמו לו השתלמויות, קורס או הכנה מספיק

גאונים ממש (וכאן הוא נקב בשמות אלופים, הידועים יפה לחיילינו), מפקדי הפלוגות והמחלקות הם אמיצים ויודעים את המלאכה, אבל קציני המנהלה — אלה המהווים את מרכזי העצבים של היחידות — אותם הייתי משליך הימה". תחילה אדיש הייתי לגבי בעיה זו הקרויה בלשון החיילים "בלגן". אך, בעקבות שיחה זו התחלתי להתעמק בשאלה זו והגעתי למספר מסקנות שלדעתי היה מועיל מאוד לו שמו אליהן מפקדינו הגבוהים לב.

ודאי שמן הדין הוא שמ"פ או מ"מ יעבור קורס לקצינים, אבל אם גם יסתפק בהשתלמות קצרה יחסית, אזי, אם מוכשר הנה, יוכל לנהל את יחידתו בקרב כמעט באותה הצלחה כמו זה שעבר בית-ספר לקצינים. אך לעומת זה קצין אפסנאי, שלישי, או כל קצין-מנהלה אחר, הממונה במקצועו על יחידות גדולות יותר — לא יתכן שיהא חסר כל ידיעה אלמנטרית בשטח הצבאי, כי בשגיאותיו יכשיל פעולות שלמות.

ולשם הוכחה הרי דוגמאות עובדתיות מספר: בהיותי בתפקיד באחד המשלטים המותקפים שלנו דרשנו ממטה הגדוד שימטירו אש מרגמות לנקודת קואורדינטה מסוימת. את הידיעה קיבל השליש הגדודי ולתמהוננו הרב לא הומטרה האש למרות שידענו שהשליש, אדם אחראי הנה, כעבור שעותיים בערך הגיע אלינו השליש, נוטף זעה וטוען כי הוא מתרוצץ בשטח כבר שעותיים ומחפש את הקואורדינטה הזאת ולא מוצא כל סימן לה...

והרי דוגמא שניה: בהיותי בפלוגה מסייעת דרשתי השכם והערב מתקנים אופטיים למכונות-יריה. והנה ביום בהיר אחד בא אלי בריצה הקצין האפסנאי ומודיע לי בפני מספר לא קטן של טו-ראים: "קבלתי 6 מתקנים, ותתחלק בהם עם קצין המרגמות". לא יתכן שקצין אפסנאי יהיה רק אדם היודע לסחוט ציוד מאלה שמעליו. הוא חייב גם לדעת שיש הבדל בין מכ"י ומרגמת.

הנה עוד דוגמא אחת: בהיותי בתפקיד בקורס

חטיבתי הזמנתי מכונית להכנת שטחים — אני כותב שתי מלים אלו במרכאות, כי כנראה צלולן היה מאוד משונה באזני קציני-התחבורה החטיבתי, וברצותו למלא את תפקידו באמונה — שלח לי בדיוק ביום ובשעה הקבועים... אוטובוס. הוא התמלא חימה שאני "מסתפק" בגיפ. תמהני עליו שלא שלח לי סקיפר.

דוגמאות כעין אלו שכיחות מדי בצבאנו, ובודאי כל קצין נתקל בהן וזוקף אותן על חשבון ה"בלגן". ומכאן השאלה ששואלים החיילים: "האם קצין זה הוא, פא"טר" או "גיבניק"? כי ידוע הוא לכל חייל שכמעט כל קצין קרבי — המפקד על יחידה — עבר קורס לקצינים, ולעומת זאת כמעט כל קצין מנהלה, אפסנאי או שלישי — לא עבר. מכאן הרדיפה אחר הזכות לענוד את "סמל המ"מ" של בוגרי קורס לקצינים. אם תשאל חייל מה דעתו על הקצינים, יענה לך: יש שני מעמדות של קצינים, האחד ושל בוגרי קורסים והשני של "פקידים" עונדי עליזות או גפן על כתפיהם. ואני מבין יפה לרגשותיו של כל קצין בוגר-קורס כשמציעים לו "גיב" מנהלתי — "לזה ישנם מספיק קצינים שאינם מבינים בקרב".

כדי לפתור בעיה זו של ה"מעמדות" בקרב הקצינים יש כמה וכמה דברים ואני מקוה שבצבאנו הסדיר, בימי שלום, תפתר בעיה זו על הצד היותר טוב. אך אם אוציא את המסקנות מהדברים האמורים לעיל אוכל לסכם אותם במלים מספר: דומני כי מועמדים לתפקידים המנהלתיים צריך לבחור דוקא מן היחידות הקרביות, כי רק אלה יודעים צרכיו של החייל הלוחם מה הם. על ידי כך נגיע שהשלד של היחידות יהיה מאורגן כהלכה, ונגיע גם לכך, שלא תשאל יותר השאלה, "פא"טר" או "גיבניק". כי כל חייל ידע שקצין, אף אם הוא נמצא ב"גיב" הוא ממלא אותו על הצד היותר טוב והוא גורם חשוב בפעולתו היעילה של צבא-ההגנה-לישראל.

א. ל.

אלא כשקצין התחבורה אינו שולח ולא כלום, ואפילו ידע "הכנת-שטחים" מהי. ספק גם אם הצעתו של א. ל. לפתרון הבעיה היא ההצעה הפותרת את הבעיה. כי קורס המ"מ איננו מקנה הכשרה לקראת התפקיד המנהלתי, כי הובלת-פלוגה או האכלת-פלוגה שני דברים שונים לגמרי הם. יש אולי להשתדל ולשלוח יותר אנשים הממלאים תפקידים מנהלתיים לקורסים המיוחדים לקציני מנהלה.

הערת המערכת:

דבריו של א. ל. הם נסיון להציג בגלוי ובמלוא החריפות את השאלה באיזו מידה ממלאים קציני יחידות השירותיות והתפקידים המנהלתיים את חובתם. אך הבעיה איננה בדיוק כפי שהציגה א. ל.: "באיזו מידה בקי אותו בעל תפקיד במקצוע הצבאי בכלל", אאל קודם כל ובעיקר באיזו מידה בקי הוא במקצועו הו. ה"בלגן" נוצר לא כשקצין התחבורה שולח אוטובוס להכנת שטחים,

זה, רק יחסית, לעבודה, שהרי לא יהיו מתנדבים כגון הפלמ"ח בשעתו, אלא מגויסי חובה. מתעוררת איפוא השאלה, האם מן החכמה יהיה לתת לחומר אנושי זה ארבעה חדשי אימון רצופים, ושמונה חדשים רצופים של עבודה במשק? חוששני שרוב רבם של המגויסים ימאסו במהרה הן באימונים והן בעבודה, ובעיקר חוששני לגורל העבודה, שהרי תאבד כל טעמה באם תהפוך להיות עבודת-כפייה!

לדעתי פתרון מתקבל על הדעת יהיה לחזור לשורת הפלמ"ח, אשר העמידה את העבודה כתנאי לאימונים. יש לקבוע מראש את מספר ימי האמונים הדרושים, ועל כל יחידה יהיה צורך לצבור מספר ימי עבודה כזה אשר יאפשר לה לזכות באימונים אלה. ככל שתהיה היחידה חרוצה יותר בעבודתה, כן תמהר לסיים את תקופת גיוסה ובעוד שמינימום זמן השרות האפשרי יהיה שנתיים בערך, הרי ליחידה מתרשלת יוכל להתארך עד לבלי גבול, ויחד עם זאת, החישוב הקבוצי-יחידתי של ימי העבודה יהפוך כל פרט בטלן ומשתמט מעבודה, לגורם המעכב את היחידה כולה, ויביא ממילא ללחץ ולהמרצה מוסריים מבפנים, מצד חברת המגויסים על אותו פרט, ותמריץ אותו לתרום את חלקו הוא בעבודה.

"פלמחניק"

אם כי אין עדיין בידינו ידיעות מספיקות על התכנית לגיוס הקבע של שנתוני הגזע בארץ, הרי מסתמנות כבר עתה כמה עובדות. אין ספק שתכנית זו מנסה להחיות את מחנות העבודה והאמונים של הפלמ"ח, תוך שאיפה להתאימן להיקף המוגדל, לתנאי גיוס החובה ולעובדת הלגלית של היום. אך מחובתנו לבחון, האם לא תימצא התכנית לוקה לאחר התאמה זו.

הפרט היחיד הידוע היום לאשורו על התכנית הוא חלוקת זמן השרות ל-4 חדשי אימון, 8 חדשי עבודה במשק חקלאי ושנת שרות נוספת במסגרת הצבא.

החומר האנושי בפלמ"ח מורכב היה משני סוגים; אנשי הסוג הראשון, בעיקר חברי ההכשרות המגויסות, ראו בעבודה במשק את הכשרתם החקלאית ולמעשה את העיקר; אנשי הסוג השני, יתר המגויסים מן העיר ומן הכפר, ראו באמונים את העיקר, שעה שהעבודה היתה רק אמצעי שבא לאפשר להם את אמוניהם. שיטת התקופות הקצרות של 2-3 שבועות הן לעבודה והן לאמונים, הקלה על אנשי כל סוג את התקופה הפחות רצויה לו, וכך לא הגיעו למעשה לידי שעמום.

מאידך, ברור, שרובם ועיקרם של מגויסי שתי שנות השרות ישתייכו לחלק השני; הוזה אומר, לאלה שהעיקר עבורם יהיו האמונים, אף כי גם

תירגול ביריות-שדה

מקנה לחייל הבוחר בטחון עצמי ועל ידי כך — אפשרות פעולה מכוונת ומחושבת. כשנשוה את תנאי הנוחיות הנזכרים לעיל, הנתונים לחייל במצב הגנה, לתנאיו של החייל המתקיף — נראה מיד שתנאיו שונים באופן יסודי וקשים לאין ערוך בהשגת אפקט יעיל של אש. התקדמות תחת אש ארטילריה, המאמץ הפיזי והמתיחות הנפשית הדרושים לשם התגברות על מכשולי אש וקרקע, ההכרח בקפיצות קדימה ובזחילה, הדריכות לקראת האפשרות של הפתעה מתמדת, והמאמץ להשגת מחסה מאש, כל אלה הם נתונים אשר — לפחות בחלקם — יש להכניסם במסגרת של תרגילי-אש-שדה.

חשוב גם להזכיר כי בהתקפה רצוי לתת עצמאות יתר לכל חייל וחייל, בקביעת המטרה ובבחינת סוגי אש מתאימים. בהתחשב עם הקשיים של המפקד

בחוברת מס' נד"נה של "מערכות" התפרסם מאמר רו של רביסרן בראון על הנושא "תירגול ביריות שדה".

היות ואפשר לקבל מאמר זה כהצעה ממשית לאימון בכלי-נשק ביחידות. הריני מוצא לנחוץ להדגיש מספר דברים המשפיעים לפי דעתי באופן רציני על האימון ביריות אך אינם מוזכרים או מובלטים ע"י הכותב.

כל קצין בעל נסיון בניהול יחידות חיל-רגלים, נוכח בדאי בהבדל היסודי בתנאים של מתן-אש אפקטיבית בהגנה או בהתקפה.

שוחת-האש מקטינה את סכנת ההיפגעות, וכשהיא מובטחת מהפתעה על ידי מכשולים כגון: מיקוש, גדרות-חיל, וכד', ומחוברת עם עמדות שכנות על ידי תעלות קשר המקילות בבקרת אש — הריהי

בבקרתי האש בתנאי התקפה לעומת המצב הסטטי
המרוכז שבהגנה.

לשם כך חושבני שנחוץ להפנות את תשומת לבם של מפקדים לצורך לתכנן תרגילי אש שדה כאלה שיאפשרו לחייל אימון באש בתנאים המציאותיים של התקפה. תרגילים אלה יכללו: החלפת עמדה תוך כדי התקדמות מאומצת, בחירת מטרה, שמירת הנשק בעת מעבר מכשולים, בחירת עמדת אש טובה תוך כוונה להשיג קליעה מדויקת, כשכל אלה נעשים שעה שהחייל נמצא במצב פיוזי השווה למצבו בתנאי קרב. חשיבותם של תרגילים אלה תעלה אם נזכור שמחוץ לדיוק בקליעה, גם המהירות היא גורם חיוני להצלחה.

יש לציין את נכונות הדגשתו של רב-סרן בראון

שתרגיל ביריות שדה אפשרי אך ורק לאחר אימון יסודי "יבש" של החייל, כי הרי אין ספק כי תוצאות האש נמצאות ביחס ישר לשליטה בטכניקה של הנשק.

חשיבות מיוחדת תהא להכנסת תרגילי אימון במתן אש בלילה, דבר שבערכו המיוחד נוכחנו בלקח הקרבות. יריות לפי שמיעה, ציון מטרה באור רקיטה, ברק מתכת וצל הנם תרגילים החייבים למצוא את מקומם בקורס של יריות שדה.

יודעני שדברים אלה אינם מושלמים ואינם ממצים את כל בעיות האש בתורת הגורם המכריע בטקטיקה של חיל רגלים. כונתי היתה רק להעלות ראשי פרקים של בעיה זו, שדאי יבוא לה המשיך מעל דפי "מערכות".

סרן חורשתי פריץ

י ד - ל פ ה !

רצוני להפנות את תשומת לב אנשי-הצבא לתור פעה שלילית שהתהוותה עם יצירת המדינה. כוונתי לחוסר כל זהירות בקשר לבטחון ושמירת הסודיות. נגע הזלזול בסודות הצבאיים פשט בכל חלקי הציבור, בעתונות ובין החיילים עצמם.

החלה בזאת העתונות. עם פרוץ המלחמה צצו בכל העתונים "מומחים צבאיים" שמהירו לתת מאמרי הסברה לכל הפעולות והמבצעים שקרו. לפעמים נדמה היה כאילו תפקידם של הכתבים הנ"ל לעזור לאויב בהסברת כל פעולותינו. הם פרטו את כל השגירי אות של צבאנו ושל האויב, כיצד נוצלו השגיאות הנ"ל ואיזה תכסיסים גרמו להצלחה. אכן, בזמן האחרון מעטו מאמרים מסוג זה, כנראה הודות לצנזורה, אולם לדעתי המצב עודנו רחוק מלהיות משביע רצון. לא פעם נתפרסמו ידיעות מזיקות דוקא במאמרים הרחוקים, כביכול, מכל בעיות צבאיות.

אף העתונות והספרות הצבאית אינם עומדים על המשמר בשאלות אלה. ספרים שנכתבו על המלחמה על ידי אנשי צבא נתפרסמו רובם רק אחר גמר המלחמה, ואין ספק שגם אז עברו הספרים בקורת חריפה, למנוע מתן כל אינפורמציה שהאויב לא ידעה והעלולה לשמש לו לעזר בכל תקופה אחרת בעתיד. לעומת זאת רואה אני שכל הכתבים שלנו מזדריים לפרסם חוברות וספרים על הקרבות. שלנו, וכנראה ללא כל בקורת מבחינת בטחון-השדה.

בחוברת "ירושלים לא נפלה" ישנה אינפורמציה חשובה על מבצעים שונים עם הודעות כיצד הגיעו ידיעות מהאויב, כיצד התנכלו למארב שלו, מה היתה

השיטה של פריצת חומת העיר העתיקה וכו'. וגם לגבי "מערכות". החומר המתפרסם ב"מערכות" הנו חומר תיאורתי וכן חומר מעשי, מלקח נסיון הקרבות שלנו. חומר זה הוא בעל חשיבות רבה לא רק לצבאנו אלא גם לאויב, ומוזר הדבר שעתון כזה הנו עתון חפשי, וכל אדם יכול לרכוש אותו בכסף.

גם בין אנשי הצבא רבה העזובה בשטח זה. זכור רני בהיותי חייל בצבא הבריטי היה אחד הנושאים הראשונים שהסרג'נט דיבר אתנו עליהם — ענין שמירת הסודיות. בשיחה זו הוזהרנו שאיננו רשאים לכתוב כל מכתב בדואר אזרחי, שאסור לספר באיזה מחנה או נמצאים, שאין להזכיר בכתב או בשיחה כל שמות של יחידות, מספרי אנשים ביחידות, מקור מות בהן שוכנות היחידות וכו'. הצנזורה השמיטה כל פסקה שרמזה אפילו לא בכונה על פרט קטן הקשור בידיעה צבאית. החיילים נזהרו לדבר על כך אפילו עם בני משפחותיהם. לעומת זאת בצבאנו לא ניתנת לחייל כל הסברה כמעט על משמעותה של שמירת הסודיות. פרט ל-23 מודעות מצוירות לא נתקלתי בכל פעולה המזכירה את הנושא הזה. החיילים נזהגים לספר בחפשויות לאיזה חטיבה וגדוד הם שייכים, מספר האנשים ביחידתם, מקום הימצא היחידה, פרטים על גדרהיה של היחידה והקרבות שהיא עברה וכו'. חוסר זהירות זה בא ללא כל כוונה תחיי לה אלא אך ורק משום שאיש לא מצא לנחוץ לטפל במרץ בבעיה חמורה זו.

יש לציין, שנדמה שדוקא בשלבי הפקוד הגבוהים

חוסר-זהירות פושע זה. אמנם נעשה משהו בשטח זה בין תלמידי בתי-הספר בסיסמה הגאה של "יד לפה" — אך גם היא דומני לא התמידה.

כלום אפשר לפתור בעיה כאובה זו בשיטות "פרטיות"? לדעתי יש צורך דחוף. בהקמת גוף מיוחד בצבא שתפקידיו יהיו מניעת הסתננות ידיעות צבאיות. מתפקידיו יהיה לתכנן את כל אמצעי ההסבר, רה, מתן הוראות, הגדרת מושגים והדרכה לצבא ול-אזרחים וכן לערוך ביקורי פתע בכל מחנות הצבא, משרדים, בתי-קפה, בין החיילים והאזרחים, ואף לנקוט באמצעים חריפים בשעת הצורך.

רפאל נת

התבוננות אויבת, אך אמת-המידה של "מערכות" (לגיתן לגילוי — ולחייב גניזה) נקבעת לאחר שבעה עינים, ולפי תריג המצוות של הוצאה צבאית.

קיימת נטיה לחזור על שגיאות חמורות שנעשו בצבא אות אחרים, כגון הרשאת ענידת סמלי יחידות שרנות (ביניהן יחידות סודיות, המתארגנות רק עכשיו) או צביעת מכוניות בסמלי היחידות (צבעים מיוחדים) ובחלקן עם סימון מספרי הגדודים וכו'. בצבא הבריטי, למשל, הכירו בשגיאה זו של סימון מופרז של היחידות באמצע המלחמה, ומחקו מכל כלי הרכב של היחידות את הסימון המיוחד וניסו לטשטש כל והוי נוסף של היחידות, דומה שאצלנו התהליך הוא הפוך. בין האזרחים המצב הנו גרוע עוד יותר, וכל אחד יודע מנסיונו דוגמאות אין ספור לכך. אך גם כאן אין מרגישים בפעולה מתמדת ושיטתית למנוע

הערת המערכות: תנוח דעתן של ר. ג. תיאבון ה"פרשנות", מירחי הקרבות — לחוד; ופרסום חומר בעל אופי צבאי ב"מערכות" — לחוד. אין ספק, כי מתפרסמים בדפוס ובדיבור, דברים לא מעטים העלולים להזיק

כיצד כותבים...

מאלפת הקטענה על חוסר היוזמה וההגבה של "ההגנה" בירושלים עד לתאריך מאוחר ביותר בתיאור הכרונולוגי של המאורעות בספר — למעשה עד למבצע "נחשון" שהיה בראשית אפריל — ומאידך המשפט הקצר והבלתי בולט, האומר ש"בעיר עצמה היו יחידות מאומנות של ה"הגנה" שיצאו לפעולות מחץ נגד השכונות הערביות: ואדי-נצ'ה, שיד-ג'ראח, כפר-השילוח, סור-בחר וליפתא". מבלי לציין תאריכים או פירוט אחר כל-שהו לפעולות אלו. לכאורה הכל בסדר — לא הושמט כביכול דבר — אך לקורא נשאר הרושם כאילו באמת לא היתה כל תגובה של כוחות-המגן הירושלמיים.

והרי הערות לכמה מן הטעויות והסילופים: התחבורה בין תל-אביב וירושלים לא הופסקה בעקבות ההתקפה על השירה ליד סאריס. (עמ' 15). בהתקפה הראשונה על גוש-עציון, לא היתה התקפה של מחלקה יהודית על שיירת מכוניות שבאו מבית-גוברין, להחיש תגבורת לערבים (עמ' 49). אין זה נכון שהערבים, שתקפו את מחפשי הל"ה ליד הר-טוב, "ניצלו רק בזכות החשכה מכליון גמור" להיפך, רק בקושי הצליחו אנשינו להחלץ משם. (עמ' 52).

הכוח שתפס את משלטי שער-הגיא יצא מחול-דה ולא מקרית-ענבים. תפקידו היה להבטיח את מעבר השירה ולא לסלק מחסומים. אותה עת לא היו כלל מחסומים על הכביש. הכוח לא הפתיע וחקף את הערבים. אלא להיפך, הותקף בעוצמה.

ברצוני לעורר את השאלה: האמנם לא קיים כל פיקוח ובקורת על ספרים היוצאים לאור בארץ? מגוחך הדבר, שבה בשעה שבעתונות מוחקת הצנזורה כל מלה בלתי חשובה הרי יכול מחבר לספר בספרו ככל העולה על רוחו.

בימים אלה הופיע ספר "להבות בשמי ירושלים" מאת אביעזר גולדשטיין. הספר מנסה לסקור את כל פרשת הקרבות סביב ירושלים, מן ה-29 לנובמבר ועד להתחלת ההפוגה השנייה. מסגרת הזמן היא שלמה איפוא, פחות או יותר, אך אשר לעובדות הרי ספק אם נמסרת בספר עובדה אחת אשר לא סולפה. ממש "אמנות"!

סיכומן של פרשות-קרב היא מלאכה קשה הדרשת סבלנות והעמקה בלתי שכיחים. סיכומה של פרשת ירושלים הוא נושא הדורש חדשים רבים של מחקר מקיף ומפורט, אשר אינו יכול להיעשות בשום פנים ואופן ע"י אדם אחד, אשר ברור שאין לו ההכשרה המקצועית-צבאית הדרושה לכך.

כנראה מתוך סיבות אישיות משתדל המחבר להשמיץ בספרו את כוחות-המגן בירושלים, ולהצביע על קוצר-הראות של הפיקוד המחוזי; קוצר ראות בהשוואה לכל אותם דברים שהיו "ברורים" לכל ילד ברחוב, ובעיקר לפיקוד האצ"ל והלח"י בירושלים, אשר חלקם במערכה זו, מתואר כאן, אגב, בנופח רב מדי לגבי היחס במציאות. אין המחבר מסתפק בסילוף העובדות, הוא גם באונתן פירושים, ולשם כך אינו נרתע מלצרף ולקשר מאורעות, אך ורק כדי שיופיעו באור הרצוי לו.

בזמן שיירת חולדה מן ה-31 לא נתפסה חולדה הערבית. (עמ' 99—100).

תיאור קרבות הקסטל במבצע נחשון הן דוגמה לכתיבה זו, וכדאי לעמוד עליהם בפירוט מה:

לעמ' 101: א. לא היתה בקסטל מחלקה של אנשי כנופיות ערביים. הכפר היה ריק מתושבים או לוחמים ערביים.

ב. ב-4 לאפרייל החלה התקפת הנגד הערבית לכיבוש הקסטל ואף הצליח חו לכבוש משלט שלנו.

ג. לא היה כל ניסיון להתקדמות לעבר סובא מצד כוחותינו.

לעמ' 102: א. בשעת הנסיגה מן הקסטל לא הוקפו כל יחידות, ולא נותקו או פעלו עצמאית.

ב. לא היו כל יחידות שתעו בשטח במשך 24 שעות; אלה שניצלו הגיעו לבסיס עברי תוך 2—3 שעות מתחילת הנסיגה.

ג. מפקד הקסטל לא היה איש "פלוגת נועם", אלא איש מגדוד "מוריה".

ד. לא נשלחה כל מחלקה לאגף את הערבים התוקפים, וכן לא נותקה מחלקה כזו.

ה. הסיפור של מפקד שהגיע בשעת הנסיגה לבית בודד וראה מספר ערבים יוצאים ממנו, ועל הריגת עבדול-קאדר חוסייני — הוא מצוץ מן האצבע.

לעמ' 103: א. הקסטל נפל ב-8 ולא ב-7 לאפרייל.

ב. שעות מספר לאחר הנסיגה כבר הוחלט לכבוש את הקסטל חזרה באותו לילה, ואין זה נכון שאיש "לא רהר על התקפת נגד".

לעמ' 104: א. הקסטל נכבש חזרה ב-0600 ולא ב-1000. והוא נכבש ללא כל התנגדות. ב. הכפר קולוניה נכבש רק יומיים

יותר מאוחר, ולא בזמן כיבוש הקסטל. לעמ' 111: א. בידו, בית-איכסא ונבי-סמואל הותקפו כשבוע לאחר מכן, וכלל לא במסגרת מבצע "נחשון", אלא במסגרת מבצע "היבוסי".

לעמ' 115: משיירת ה-20.4 שהותקפה ליד דיר-איוב לא חזרה אף מכונית לחולדה. כולן הגיעו — פרט לאלה שנהרסו בהתקפה ונשארו במקום — לירושלים.

לעמ' 117: את שיד-ג'ראח כבש הגדוד החמישי של הפלמ"ח ולא הרביעי — גדוד "הפורצים".

ועוד כמה הערות לאופי דיוקו של המסופר, הפעם על גוש-עציון והעיר-העתיקה:

דרך "בורמה" הערבית — שעקפה את ירושלים — מכביש יריחו לבית-לחם הוקמה למעלה מחודש מארץ חר יותר (עמ' 124).

עיון במפה יראה שאין אפשרות לשיירת מכוניות ל"עזוב את כביש האספלט ולפנות ימינה, בשביל (שאינו קיים) המוליך לבית-טול, ואח"כ שמאלה בשביל שני (שאינו קיים) לדיר-איוב". (עמ' 129). "שדה-התעופה" בגוש-עציון נכבש יום קודם לכן, ולא פונו כל פצועים בזמן הקרבות על הגוש בעזרת "פרימוסים" (עמ' 133).

אין זה נכון שהלגיון הוביל את שבויי גוש-עציון ברגל ליריחו, כן לא התעלל בהם (עמ' 134). אצ"ל לא כבש את הכנסייה הארמנית, ואף לא נמצא כלל באותו קטע של העיר-העתיקה. (עמ' 161).

הובאו כאן רק מספר דוגמאות. אכן, פרשות הקרב הן נושא פופולרי למדי, אך אין לנצל לפרסום סקירות המתמירות להיות נכונות, אך למעשה אינן מדויקות בהחלט.

אם אין יכולת למנוע בעד הדפסתן על הנייר הסובלני — הרי יש, לפחות, לדאוג להערכה מתאימה בעתונות, כדי להעמיד את הציבור על הסילור פים שבהן.

ש. ו.

הצעה לשינוי בתרגילי-סדר

של התפתחות המבנים הצבאיים וכלי הנשק השרנים, הן שהשפיעו בעיקר על גיבוש תרגילי סדר בצבאות השונים, ולאורן יש לבדוק את התאמתו של הת"ס הבריטי לצבאנו אנו.

א. בחינה פיזיולוגית. מבנה גופו של ה"טומי" הממוצע הוא ארוך

תרגילי הסדר הנהוגים כיום בצבאנו הנם כידוע, בעיקרם, אלה הנהוגים בצבא הבריטי. אין כמוכן לפסול את תרגילי-הסדר האלה רק משום שהם בריטיים. השאלה היא, רק באם תרגילי הסדר הבריטיים מתאימים לנו.

אין שום ספק שהבחינות הנ"ל, על רקע היסטורי

את רגל שמאל. צעד קטן ברגל שמאל עוצר את התנועה, הידים נצמדות לגוף, הגוף פונה אחורנית בתנועה אמיצה (בעזרת הכתפיים) על עקב רגל ימין ובהונות רגל שמאל. יוצאים ברגל שמאל ויד ימין קדימה בכיוון החדש.

4. עמוד (מהליכה) — יש לקצר את התרגיל: הפקודה תנתן על רגל ימין, שמאל עוצרת, ימין סוגרת.

5. הכתף נשק — מוצע, שהתנועה הראשונה של התרגיל תיעשה כמו ב"טול נשק". מכאן נמשך התרגיל כרגיל.

6. הצג נשק — מוצע, שהתנועה השנייה מתרגיל זה תיעשה כמו בצבא הפולני. יד ימין לבד תופסת את הרובה, ובתנועת תנופה למטה וימינה מציגה אותו ליד רגל ימין.

7. דגל נשק — מוצע, שהתרגיל הזה ייעשה כמו בצבא הצרפתי; בתנועה ראשונה — יד שמאל, האוחזת בקת, מורידה את הרובה למטה, ובאותו זמן הופכת אותו, כשהגחון חוצה. כף יד ימין חובטת

בקנה, ומיד משנה את כיוונה בצורה כזו, שהצעד החיצוני של כף היד מופנה כלפי מעלה.

8. הליכה איטית — מוצע לקבל את השיטה הפולנית, של 70-80 צעד לרגע, ללא שום תנור עות. רגלים מיוחדות; הידים מתרוממות כרגיל.

ברור, שבהצעות אלה עדיין לא ימצא הת"ס שלנו את תיקונו. לדעתי יש להקים "מחלקת-נסיונות לת"ס", אשר תבחון תרגילים שונים לפי דוגמאות הצבאות השונים, ובהתחשב עם גורמי האקלים, מזג-הרוח, משך תקופת האימונים וכו'. סבורני, כי בדרך זו נגיע לת"ס ישראלי מקורי וחיוני.

ראש-טייסת א. גולעד

ודק; "עוזי" שלנו בהשוואה, נמוך ובעל גוף. הת"ס הבריטי התפתח, בעיקרו, אצל "חטיבת משמר המלך", אשר כל חייל בה חייב להיות בגובה של 6 רגל לפחות. ברור, שלא כל התרגילים המתאימים והיפים ל"בני-נפילים" אלה יפים לנו.

ב. בחינה רוחנית.

האנגלי הממוצע הוא קר-מזג, בעל אורך-רוח ואדיש. החייל הממוצע שלנו הוא מהיר תפיסה, רגיש, ובעל חוש בקורת, ושונה לחזור מאה פעם ופעם על אותו דבר. גם האלמנט התיאטרלי של ת"ס לגדודי המשמר המלכותיים, אף הוא אינו מתאים לנו.

ג. בחינת האקלים.

תרגילי הסדר הבריטיים מתאימים לאקלים הצפוני. הקר וטול-השמש. האקלים אצלנו בארץ מחייב גישה שונה לגמרי לתרגילי הסדר.

ד. הזמן העומד לרשות האימונים. הת"ס הבריטי, כשנוצר, נועד לצבא סדיר, אשר זמן השירות בו, לחייל השכיר, היה 5 שנים והמגמה בו היתה לפתח תרגילים קשים ומסובכים ביותר.

והרי כמה הצעות לשנויים בת"ס המקובל:

1. לימין ישר — הרנחים הגדולים והבלתי שווים מקשים מאוד על היישור. משום כך אני מציע לישר ע"י שימת היד על המותן, כשהמרפק נוגע

בשכן מימין. דבר זה — ניתן גם לעשותו עם רובה במצב של "הצג-נשק".

2. במקום דרוך — יש להסתפק בהרמת הרגלים עד כדי 15 ס"מ מהקרקע.

3. לאחר פנה (בהליכה) — במקום הפניה המקובלת, בעלת 6 התנועות, מוצעת הפניה הנהוגה בצבא הרוסי. הפקודה ניתנת כשרגל ימין עוברת